

دانشگاه سوادین نور

روش‌های سنجش و ارزشیابی آموزشی

(رشته آموزش محیط زیست)

www.ketab.ir

دکتر فریدون یزدانی

سرشناسه	:	یزدانی، فریدون، ۱۳۵۳-
عنوان و نام پدید آور	:	روش‌های سنجش و ارزشیابی آموزشی
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه پیام‌نور، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	شانزده، ۳۳۴ ص. مصور، جدول، نمودار.
فروست	:	دانشگاه پیام نور؛ ۲۱۷۳. گروه آموزش محیط زیست؛ ۱/۲
شابک	:	978 - 964 - 14 - 0220 - 6
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبای مختصر
یادداشت	:	فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
یادداشت	:	واژه‌نامه
شنا	:	کتابنامه: ص. ۳۳۴-۳۲۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.
ماره شناسایی ملی	:	۳۸۷۰۹۰۳

روش‌های سنجش و ارزشیابی آموزشی

مولف: دکتر فریدون یزدانی

ویراستار علمی: دکتر محمود کرمانی

ویراستار ادبی: دکتر سیده نرگس رضایی

تهیه و تولید: مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام‌نور

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول شهریور ۱۳۹۴

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۱۴ - ۰۲۲۰ - ۶

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0220 - 6

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه‌برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پشت و روی جلد و ... بدون اخذ مجوز کتبی از مرکز چاپ و توزیع دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

قیمت: ۸۸۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

سیزده

پیشگفتار

۱	فصل یکم: مفاهیم، اصطلاحات و تاریخچه سنجش و ارزشیابی آموزشی
۱	هدف‌های کلی
۱	هدف‌های یادگیری
۲	۱-۱ مقدمه
۳	۲-۱ اندازه‌گیری
۴	۳-۱ آزمون
۵	۴-۱ آزمون
۶	۵-۱ سنجش
۷	۶-۱ ارزشیابی
۸	۷-۱ مقایسه مفاهیم اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی
۱۲	۸-۱ ارزشیابی آموزشی و پژوهش آموزشی
۱۷	۹-۱ تاریخچه اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی
۱۷	۱-۹-۱ تاریخچه اندازه‌گیری و سنجش
۲۶	۲-۹-۱ تاریخچه ارزشیابی آموزشی
۲۹	خودآزمایی فصل اول

۳۳	فصل دوم: انواع ارزشیابی آموزشی و مراحل آن
۳۳	هدف‌های کلی
۳۳	هدف‌های یادگیری
۳۵	۱-۲ دسته‌بندی ارزشیابی آموزشی در قالب رویکردهای مختلف
۳۵	۲-۲ جهان‌بینی‌های متفاوت
۳۹	۳-۲ رویکرد ارزشیابی هدف مدار
۴۰	۱-۳-۲ نقاط قوت رویکرد هدف مدار

- ۴-۳-۲ نقاط ضعف رویکرد هدف مدار
- ۴-۴-۲ رویکرد ارزشیابی مدیریت مدار
- ۴-۴-۲-۱ نقاط قوت رویکرد مدیریت مدار
- ۴-۴-۲-۲ نقاط ضعف رویکرد مدیریت مدار
- ۴-۵-۲ رویکرد ارزشیابی مصرف‌کننده مدار
- ۴-۵-۲-۱ نقاط قوت رویکرد مصرف‌کننده مدار
- ۴-۵-۲-۲ نقاط ضعف رویکرد مصرف‌کننده مدار
- ۴-۶-۲ رویکرد ارزشیابی متخصص مدار
- ۴-۶-۲-۱ نقاط قوت رویکرد متخصص مدار
- ۴-۶-۲-۲ نقاط ضعف رویکرد متخصص مدار
- ۴-۷-۲ رویکرد ارزشیابی طبیعت گرایانه و مشارکت‌کننده مدار
- ۴-۷-۲-۱ نقاط قوت رویکرد طبیعت گرایانه و مشارکت‌کننده مدار
- ۴-۷-۲-۲ نقاط ضعف رویکرد طبیعت گرایانه و مشارکت‌کننده مدار
- ۴-۸-۲ رویکرد ارزشیابی ف- آزاد
- ۴-۸-۲-۱ نقاط قوت رویکرد ارزشیابی هدف- آزاد
- ۴-۸-۲-۲ نقاط ضعف رویکرد ارزشیابی هدف- آزاد
- ۴-۹-۲ الگوهای ارزشیابی آموزشی برخاسته از رویکردهای مختلف ارزشیابی
- ۴-۹-۲-۱ الگوی ارزشیابی برخاسته از رویکرد هدف مدار
- ۴-۹-۲-۲ الگوی ارزشیابی برخاسته از رویکرد مدیریت مدار
- ۴-۹-۲-۳ الگوی ارزشیابی برخاسته از رویکرد مصرف‌کننده مدار
- ۴-۹-۲-۴ الگوی ارزشیابی برخاسته از رویکرد متخصص مدار
- ۴-۹-۲-۵ الگوی ارزشیابی برخاسته از رویکرد طبیعت گرایانه و مشارکت‌کننده مدار
- ۴-۹-۲-۶ الگوی ارزشیابی برخاسته از رویکرد ارزشیابی هدف- آزاد
- ۴-۱۰-۲ دسته‌بندی از ارزشیابی‌های آموزشی با توجه به نوع ارزشیابی
- ۴-۱۰-۲-۱ ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی یادگیرنده
- ۴-۱۰-۲-۲ ارزشیابی از برنامه‌های درسی
- ۴-۱۰-۲-۳ ارزشیابی از برنامه‌ها و پروژه‌های آموزشی
- ۴-۱۰-۲-۴ ارزشیابی از کارکنان نظام آموزشی
- ۴-۱۰-۲-۵ ارزشیابی از آموزشگاه
- ۴-۱۱-۲ دسته‌بندی ارزشیابی‌های آموزشی با توجه به ملاک مورد استفاده
- ۴-۱۱-۲-۱ ارزشیابی معیار- مرجع
- ۴-۱۱-۲-۲ ارزشیابی هنجار- مرجع
- ۴-۱۱-۲-۳ تفاوت‌های ارزشیابی هنجار مرجع با ارزشیابی معیار مرجع
- ۴-۱۲-۲ دسته‌بندی ارزشیابی‌های آموزشی با توجه به زمان یا هدف استفاده از نتایج آن‌ها
- ۴-۱۲-۲-۱ ارزشیابی آغازین
- ۴-۱۲-۲-۲ ارزشیابی تکوینی
- ۴-۱۲-۲-۳ ارزشیابی تشخیصی
- ۴-۱۲-۲-۴ ارزشیابی تراکمی (پایانی)
- ۴-۱۳-۲ انواع ارزشیابی آموزشی با توجه به افرادی که در انجام آن دخیل هستند

۱۰	۱-۲ مراحل ارزشیابی آموزشی
۱۱	۱-۲ الگوی ارزشیابی آموزشی بازده محتوایی
۱۲	۱-۲ شناسایی یا تعریف نیاز به ارزشیابی آموزشی
۱۳	۱-۲ انتخاب موضوع یا حیطه ارزشیابی
۱۴	۱-۲ بیان هدف‌های ارزشیابی آموزشی
۱۵	۱-۲-۴ تصریح هدف‌های ارزشیابی و بیان معیارها
۱۶	۱-۲-۵ تدوین طرح ارزشیابی
۱۷	۱-۲-۶ شناسایی، انتخاب یا تهیه ابزار جمع‌آوری اطلاعات
۱۸	۱-۲-۷ جمع‌آوری اطلاعات
۱۹	۱-۲-۸ تحلیل داده‌ها و اطلاعات جمع‌آوری‌شده
۲۰	۱-۲-۹ نتیجه‌گیری و تفسیر اطلاعات جمع‌آوری‌شده
۲۱	۱-۲-۱۰ استفاده از نتایج ارزشیابی در اصلاح نقاط ضعف یا تقویت نقاط قوت موضوع مورد ارزشیابی
۲۲	۱-۲-۱۱ گزارش نتایج ارزشیابی به ذی‌نفعان
۲۳	خودآزمایی فصل سوم
۲۴	فصل سوم: سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۲۵	هدف‌های کلی
۲۶	هدف‌های یادگیری
۲۷	۱-۳ مقدمه
۲۸	۲-۳ سنجش پیشرفت تحصیلی
۲۹	۳-۳ هدف‌های آموزشی
۳۰	۱-۳-۳ نحوه نوشتن یا بیان هدف‌های دقیق (رفتاری - عملکردی)
۳۱	۴-۳ دسته‌بندی هدف‌های آموزشی از نظر حیطه یا موضوع
۳۲	۵-۳ هدف‌های حیطه‌شناختی
۳۳	۶-۳ تجدیدنظر در طبقه‌بندی هدف‌های آموزشی بلوم
۳۴	۱-۶-۳ (الف) بُعد دانش
۳۵	۲-۶-۳ (ب) بُعد فرایندشناختی
۳۶	۷-۳ هدف‌های حیطه عاطفی
۳۷	۸-۳ هدف‌های حیطه روانی - حرکتی
۳۸	۹-۳ ساخت آزمون برای سنجش پیشرفت تحصیلی
۳۹	خودآزمایی فصل سوم
۴۰	فصل چهارم: سنجش پیشرفت تحصیلی در حیطه‌شناختی
۴۱	هدف کلی
۴۲	هدف‌های یادگیری
۴۳	۱-۴ مقدمه
۴۴	۲-۴ سنجش پیشرفت تحصیلی در حیطه‌شناختی به وسیله آزمون‌های کتبی
۴۵	۳-۴ آزمون‌های ذهنی
۴۶	۴-۴ آزمون کوتاه پاسخ

۱۲۴	۴-۱-۴ مزیت‌های آزمون‌های کوتاه پاسخ
۱۲۴	۴-۲-۴ معایب آزمون‌های کوتاه پاسخ
۱۲۵	۴-۳-۴ رهنمودهایی برای نوشتن درست سؤال‌های آزمون کوتاه پاسخ
۱۲۶	۴-۵ آزمون‌های انشایی
۱۲۷	۴-۱-۵ مزیت‌های آزمون‌های انشایی (محدود پاسخ و گسترده پاسخ)
۱۲۸	۴-۲-۵ معایب آزمون‌های انشایی (محدود پاسخ و گسترده پاسخ)
۱۲۹	۴-۳-۵ رهنمودهایی برای تهیه سؤال‌های انشایی
۱۳۰	۴-۴-۵ رهنمودهایی برای تصحیح برگه‌های سؤال‌های انشایی
۱۳۲	۴-۶ آزمون‌های عینی
۱۳۲	۴-۷ آزمون عینی صحیح - غلط
۱۳۴	۴-۱-۷ مزیت‌های آزمون صحیح - غلط
۱۳۴	۴-۷-۱ معایب آزمون صحیح - غلط
۱۳۵	۴-۳-۷ رهنمودهایی برای تهیه سؤال‌های صحیح - غلط
۱۳۶	۴-۸ آزمون عینی جورکردنی
۱۳۷	۴-۱-۸ مزیت‌های آزمون‌های جورکردنی
۱۳۷	۴-۲-۸ معایب آزمون‌های جورکردنی
۱۳۷	۴-۳-۸ رهنمودهایی برای تهیه یا نوشتن سؤال‌های آزمون جورکردنی
۱۳۹	۴-۹ آزمون عینی چندگزینه‌ای
۱۴۰	۴-۱-۹ انواع سؤال‌های چندگزینه‌ای
۱۴۱	۴-۲-۹ مزیت‌های سؤال‌های چندگزینه‌ای
۱۴۲	۴-۳-۹ معایب سؤال‌های چندگزینه‌ای
۱۴۳	۴-۴-۹ رهنمودهایی برای تهیه یا نوشتن سؤال‌های چندگزینه‌ای
۱۴۶	خودآزمایی فصل چهارم

۱۵۱	فصل پنجم: سنجش پیشرفت تحصیلی در حیطه روانی - حرکتی
۱۵۱	هدف کلی
۱۵۱	هدف‌های یادگیری
۱۵۲	۱-۵ مقدمه
۱۵۲	۵-۲ آزمون‌های عملکردی
۱۵۴	۵-۱-۲ امکان سنجش فرایند و محصول یادگیری با آزمون عملکردی
۱۵۵	۵-۲-۲ ویژگی‌های آزمون عملکردی
۱۵۵	۵-۳-۲ انواع آزمون‌های عملکردی از نظر گرانلاند
۱۵۷	۵-۴-۲ انواع آزمون‌های عملکردی از نظر نیتکو
۱۶۰	۵-۲-۵ مزیت‌های آزمون عملکردی
۱۶۱	۵-۲-۶ معایب آزمون عملکردی
۱۶۱	۵-۷-۲ رهنمودهایی برای تهیه یا استفاده از آزمون‌های عملکردی
۱۶۵	۵-۳-۳ سنجش عملکرد با استفاده از کارپوشه
۱۶۶	۵-۳-۱ هدف‌های تهیه کارپوشه
۱۶۶	۵-۳-۲ استفاده از کارپوشه برای مقاصد آموزشی

۱۶۷	۳-۳-۵ استفاده از کارپوشه برای ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۱۶۷	۴-۳-۵ مزیت‌های سنجش با استفاده از کارپوشه
۱۶۸	۵-۳-۵ معایب سنجش به روش کارپوشه
۱۶۹	۶-۳-۵ رهنمودهایی برای تهیه یا استفاده از کارپوشه
۱۷۲	۴-۵ سایر روش‌های سنجش عملکرد
۱۷۲	۵-۵ فهرست واری
۱۷۳	۱-۵-۵ مزیت فهرست واری
۱۷۴	۲-۵-۵ معایب فهرست واری
۱۷۴	۳-۵-۵ رهنمودهایی برای ساخت یک فهرست واری
۱۷۵	۴-۵-۵ نمره‌دهی به فهرست واری
۱۷۶	۶-۵ مقیاس درجه‌بندی
۱۷۶	۱-۶-۵ انواع مقیاس‌های درجه‌بندی
۱۷۶	۲-۶-۵ مقیاس درجه‌بندی عددی
۱۷۷	۳-۶-۵ مقیاس درجه‌بندی نگاره‌ای
۱۷۸	۴-۶-۵ مقیاس درجه‌بندی توصیفی
۱۷۹	۵-۶-۵ مزیت، ای، مقیاس‌ها، درجه‌بندی
۱۷۹	۶-۶-۵ معایب مقیاس‌های درجه‌بندی
۱۸۰	۷-۶-۵ رهنمودهایی برای تهیه یا استفاده از مقیاس‌های درجه‌بندی
۱۸۱	۸-۶-۵ نمره‌گذاری مقیاس‌های درجه‌بندی
۱۸۱	۷-۵ روش واقع‌نگاری
۱۸۲	۱-۷-۵ کاربردهای روش واقع‌نگاری
۱۸۳	۲-۷-۵ مزیت‌های استفاده از روش واقع‌نگاری
۱۸۴	۳-۷-۵ معایب روش واقع‌نگاری
۱۸۴	۴-۷-۵ رهنمودهایی برای استفاده از روش واقع‌نگاری
۱۸۵	۵-۷-۵ نمره‌گذاری در روش واقع‌نگاری
۱۸۵	خودآزمایی فصل پنجم

۱۸۷	فصل ششم: سنجش پیشرفت تحصیلی در حیطه عاطفی
۱۸۷	هدف کلی
۱۸۷	هدف‌های یادگیری
۱۸۷	۱-۶ مقدمه
۱۸۸	۲-۶ ویژگی‌ها و اهمیت هدف‌های حیطه عاطفی
۱۹۰	۳-۶ روش‌های مختلف سنجش هدف‌های عاطفی
۱۹۰	۴-۶ پرسشنامه
۱۹۱	۱-۴-۶ عقیده‌سنج بسته‌پاسخ
۱۹۲	۲-۴-۶ عقیده‌سنج بازپاسخ
۱۹۲	۳-۴-۶ رهنمودهایی برای نوشتن سؤال‌های عقیده‌سنج
۱۹۴	۴-۴-۶ مقیاس‌های معروف ساخت عقیده‌سنج
۱۹۴	۵-۴-۶ مقیاس لیکرت

فصل هشتم: سنجش و ارزشیابی برنامه درسی و معلم

- ۲۵۹ هدف‌های کلی
- ۲۵۹ هدف‌های یادگیری
- ۲۶۱ ۱-۸ مقدمه
- ۲۶۱ ۲-۸ برنامه درسی
- ۲۶۲ ۳-۸ سنجش و ارزشیابی محتوای کتاب‌های درسی
- ۲۶۳ ۴-۸ معیارهای سنجش و ارزشیابی کتاب‌های درسی
- ۲۶۵ ۱-۴-۸ شاخص‌های ارزشیابی کتاب‌های درسی از نظر محمود و همکاران
- ۲۶۸ ۲-۴-۸ شاخص‌های ارزشیابی کتاب‌های درسی از نظر ابراهیم کافوری
- ۲۷۰ ۵-۸ ارزشیابی معلم
- ۲۷۰ ۶-۸ تعریف و هدف ارزشیابی معلم
- ۲۷۱ ۷-۸ شیوه‌های ارزشیابی معلمان
- ۲۷۲ ۸-۸ مصابه با معلم
- ۲۷۴ ۸-۸-۱ مزیت‌های مصاحبه
- ۲۷۴ ۸-۸-۲ معایب مصاحبه
- ۲۷۴ ۹-۸ مشاهده از کلاس درس معلم
- ۲۷۶ ۱-۹-۸ مزیت‌های روش مشاهده
- ۲۷۶ ۲-۹-۸ معایب روش مشاهده
- ۲۷۷ ۱۰-۸ استفاده از نظر یادگیرنده‌ها
- ۲۷۸ ۱-۱۰-۸ ویژگی سؤال‌های پرسشنامه‌ها و نظرخواهی
- ۲۷۸ ۲-۱۰-۸ چگونگی اجراء، نمره‌دهی و ترازش نتایج پرسشنامه‌های نظرخواهی
- ۲۷۹ ۳-۱۰-۸ مزیت‌های روش نظرخواهی
- ۲۸۰ ۴-۱۰-۸ معایب روش نظرخواهی
- ۲۸۱ ۱۱-۸ استفاده از میزان یادگیری یا پیشرفت تحصیلی یادگیرنده‌ها
- ۲۸۱ ۱-۱۱-۸ مزیت‌های روش استفاده از یادگیری یادگیرنده‌ها
- ۲۸۲ ۲-۱۱-۸ معایب استفاده از یادگیری یادگیرنده‌ها
- ۲۸۲ ۱۲-۸ خود-سنجی یا خود-ارزشیابی معلم‌ها
- ۲۸۵ ۱-۱۲-۸ مزیت‌های روش خود-سنجی یا خود-ارزشیابی
- ۲۸۵ ۲-۱۲-۸ معایب روش خود-سنجی یا خود-ارزشیابی
- ۲۸۵ ۱۳-۸ استفاده از نظر همکاران معلم
- ۲۸۶ ۱-۱۳-۸ مزیت‌های نظرخواهی از همکاران
- ۲۸۶ ۲-۱۳-۸ معایب نظرخواهی از همکاران
- ۲۸۶ ۱۴-۸ استفاده از کارپوشه معلم
- ۲۸۷ ۱-۱۴-۸ مزیت‌های روش کارپوشه معلم
- ۲۸۷ ۲-۱۴-۸ معایب روش کارپوشه معلم
- ۲۸۷ ۱۵-۸ استفاده از آثار علمی معلم
- ۲۸۷ ۱-۱۵-۸ مزیت‌های روش استفاده از آثار معلم
- ۲۸۷ ۲-۱۵-۸ معایب روش استفاده از آثار معلم
- ۲۹۰ خودآزمایی فصل هشتم

۲۹۳	فصل نهم: تفسیر نتایج و گزارش ارزشیابی آموزشی به ذی‌نفعان
۲۹۳	هدف‌های کلی
۲۹۳	هدف‌های یادگیری
۲۹۴	۱-۹ مقدمه
۲۹۴	۲-۹ شیوه‌های تحلیل و تفسیر نتایج ارزشیابی
۲۹۵	۳-۹ تحلیل داده‌های کیفی
۲۹۵	۱-۳-۹ الف) تلخیص داده‌ها
۲۹۶	۲-۳-۹ ب) عرضه داده‌ها
۲۹۷	۳-۳-۹ ج) نتیجه‌گیری و تأیید
۲۹۸	۴-۹ ت. لیل داده‌های کمی
۲۹۹	۵-۹ گزارش نتایج ارزشیابی
۳۰۰	۶-۹ انواع گزارش‌های ارزشیابی آموزشی
۳۰۰	۱-۶-۹ گزارش ارزشیابی تکوینی
۳۰۲	۲-۶-۹ نتیجه گزارش ارزشیابی تراکمی (پایانی)
۳۰۳	خودآزمایی فصل نهم
۳۰۵	کلید خودآزمایی فصل ۹
۳۰۹	واژه‌نامه فارسی-انگلیسی
۳۱۷	واژه‌نامه انگلیسی-فارسی
۳۲۳	فهرست منابع

پیشگفتار

یکی از موضوعات و حالیتهای مهم و محوری تمامی برنامه‌ها و تلاش‌های آموزشی، سنجش و ارزشیابی است. تحقق هدف‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های آن‌ها است. بدون سنجش و ارزشیابی آموزشی، هیچ‌گونه معیار و ملاکی در دست تصمیم‌سازان، تصمیم‌گیرندگان، برنامه‌سازان و مدیران برنامه‌های آموزشی نخواهد بود تا بتوانند میزان اثربخشی برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی خود را مورد قضاوت و داوری قرار دهند. از دیگر سو، سنجش و ارزشیابی مناسب و تئوریک برنامه‌ها و فعالیت‌ها نیز نیاز به دانش و مهارت فنی و تخصصی دارد. به‌طور کلی، همه کسانی که با برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی سروکار دارند، می‌باید با مهارت‌ها و دانش لازم در رشته سنجش و ارزشیابی آموزشی آشنایی داشته باشند تا بتوانند وظیفه مهم و ارزشمند خود را به‌خوبی شایسته به انجام رسانند. البته میزان دانش و مهارت مورد نیاز در حوزه مباحث سنجش و ارزشیابی، برای افراد مختلف و بسته به نوع مسئولیت آن‌ها متفاوت است، اما کسب حداقل دانش‌ها و مهارت‌ها برای همه کسانی که با فعالیت‌های آموزشی و پرورشی سروکار دارند، از قبیل معلمان، برنامه‌ریزان درسی، برنامه‌ریزان آموزشی، مدیران آموزشی و پرورشی، حیاتی و ضروری است. یکی از هدف‌های اصلی کتاب حاضر، فراهم آوردن محتوایی برای کسب چنین دانش و مهارتی است.

محتوای این کتاب مطابق با سرفصل‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تهیه شده و سعی شده تا مباحث جدیدی که به‌تازگی در رشته سنجش و ارزشیابی آموزشی مطرح شده نیز در آن شامل شود. با این وجود، به دلیل طولانی شدن

فرایند چاپ، منابع مورد استفاده در تدوین مباحث کتاب شامل منابعی است که تا سال ۲۰۱۲ میلادی به زبان فارسی یا لاتین به چاپ رسیده‌اند. از این روی، به خوانندگان محترم پیشنهاد می‌شود برای کسب اطلاعات افزون‌تر و جدیدتر به منابع جدید نیز رجوع کنند. برای مثال خوانندگان می‌توانند به کتاب «ارزشیابی آموزشی: با تأکید بر ارزشیابی به روش پورت‌فولیو» که به قلم سوسن رثوفی کلاچایه و خانم فریده یغمایی قرار است توسط انتشارات قلم مهر در ماه‌های آتی به چاپ برسد؛ یا کتاب «سنجش‌های برجسته برای یادگیری در کلاس درس» که به قلم بارتلت و توسط انتشارات روتلج در سال ۲۰۱۵ به چاپ رسیده و نیز کتاب «جهت‌گیری‌های جدید در ارزشیابی آموزشی نوشته هاوز» که آن هم توسط انتشارات روتلج در سال ۲۰۱۳ به زینت چاپ آسته‌ده و بالاخره کتاب «مقدمه‌ای بر سنجش، اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی: ارتقای کیفیت سنجش معلم-محور» که توسط براون، ارونیک و کیگان در سال ۲۰۱۴، نوشته شده و توسط انتشارات دانمور به چاپ رسیده، رجوع کنند.

این کتاب معادل ۲ واحد درسی برای درس «روش‌های سنجش و ارزشیابی آموزشی» رشته «کارشناسی ارشد آموزش مدیریت» در نظر گرفته شده است. از مطالب این کتاب می‌توان برای درس‌های پایه و تخصصی گرایش‌های مختلف رشته علوم تربیتی در دوره کارشناسی ارشد، مثل دروس «اصول و روش‌های ارزشیابی آموزشی»، «اصول و روش‌های ارزشیابی در برنامه درسی» و «ارزشیابی آموزشی» ارزشیابی طرح‌ها و برنامه‌های آموزشی بزرگسالان نیز استفاده کرد. همچنین، از مباحث آن می‌توان برای درس‌های پیش‌نیاز رشته‌های مختلف دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی، مثل درس «سنجش و اندازه‌گیری در علم تربیت» و «ارزشیابی آموزشی» بهره گرفت.

این کتاب در ۹ فصل تدوین شده و در هر فصل یکی از موضوع‌های مرتبط با سنجش و ارزشیابی آموزشی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. نحوه تنظیم فصل‌ها به‌نحوی است که با فعالیت‌های منظم و هدفمند سنجش و ارزشیابی آموزشی هماهنگ است. به عبارت دیگر، نحوه ارائه مباحث فصل‌ها با فعالیت‌های مورد نیاز برای سنجش و ارزشیابی برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی همخوان است. در این کتاب، در فصل‌های آغازین، مباحث نظری و پیش‌نیازها مورد توضیح و توصیف قرار گرفته‌اند و سپس در

فصل‌های بعد دانش‌ها و مهارت‌های عملی مورد نیاز برای سنجش و ارزشیابی آموزشی معرفی شده‌اند. بنابراین دانشجویان محترم با مطالعه فصل‌های مختلف کتاب، به تدریج دانش‌ها و مهارت‌های لازم برای سنجش و ارزشیابی آموزشی را کسب خواهند کرد. در این کتاب سنجش و ارزشیابی آموزشی به عنوان دو فعالیت مکمل و مرتبط با هم در نظر گرفته شده‌اند که انجام یکی بدون دیگری مقصود نهایی را برای مجریان به از مغال نخواهد آورد. سنجش و اندازه‌گیری، داده‌ها و اطلاعات لازم برای ارزشیابی آموزشی را فراهم می‌کند، بنابراین به خودی خود فایده چندانی را دربر ندارند. از سوی دیگر، اجرای فعالیت ارزشیابی آموزشی نیز بدون در دست داشتن داده‌ها و اطلاعات ارزشیابی، کاری ناشدنی است. از این روی، کسب هر دو مهارت در کنار و دوش به دوش هم برای دانشجویان لازم و ضروری است و امیدوارم که این کتاب در رساندن دانشجویان به این مانع بود، مفید واقع شود.

دانشجویان گرامی، در ابتدای هر فصل هدف‌های کلی و نیز هدف‌های یادگیری آن فصل بیان شده‌اند. خواهش من است ابتدا آن‌ها را به دقت مطالعه و سپس به مرور مطالب داخل فصل بپردازید. این کار سبب خواهد شد تا در ذهن شما چهارچوبی برای یادگیری مطالب درس شکل بگیرد و بتوانید یادآوری آن در ضمن مرور مطالب داخل فصل، آن‌ها را بهتر و آسان‌تر یاد بگیرید. در انتهای هر فصل نیز تعدادی پرسش و خودآزمایی آورده شده که پاسخ دادن به آن‌ها، شما کمک خواهد کرد تا در همان لحظه میزان چیرگی خود را بر مطالب درس مورد سنجش و داوری قرار دهید؛ ضمناً پاسخ و کلید پرسش‌های عینی درس‌ها (پرسش‌های صحیح-غلط، جورکردنی و چندگزینه‌ای) در انتهای کتاب آمده است، شما با مقایسه پاسخ‌های خود با آن‌ها می‌توانید میزان پیشرفت خود را در هدف‌های هر درس مورد سنجش قرار دهید. برای خودآزمایی‌های انشایی پاسخ چنین سؤال‌هایی را پیدا کنید، آورده شده است، مسئولیت که در آن می‌توانید پاسخ چنین سؤال‌هایی را پیدا کنید، آورده شده است، مسئولیت پاسخ‌دهی به این نوع سؤال‌ها به خود شما واگذار شده است، زیرا همان‌طور که در بخش معرفی سؤال‌های انشایی خواهید دید، پاسخ دادن به سؤال‌های انشایی به زبان خود یکی از معیارها برای سنجش میزان درک و فهم شما از موضوع مورد سنجش است؛ به همین دلیل برای سؤال‌های انشایی پاسخ کلید تهیه نشده است.

در پایان از همه کسانی که در نوشتن این کتاب یاری‌ام کرده‌اند، به ویژه جناب آقای دکتر محمود اکرامی که زحمت ویراستاری علمی کتاب را به عهده داشته‌اند، سپاسگزاری می‌کنم. از تلاش‌های مسئولان بخش تدوین کتاب‌های دانشگاه پیام‌نور، نهایت تشکر و سپاس را دارم. بی‌شک کتاب حاضر خالی از اشکال نیست. از همه اساتید محترم، دانشجویان و همه خوانندگان محترم خواستارم اینجانب را از نظرهای سازنده‌شان محروم نکنند.

این کتاب را به همه معلم‌های سرزمینم تقدیم می‌کنم.

دکتر فریدون یزدانی

www.ketab.ir